

Nr 29

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om skattefrihet för sparande.

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 24 av herrar *Arrhén* och *Ebbe Ohlsson* samt II: 29 av herr *Bengtsson* i Göteborg *m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen måtte besluta att skattefrihet skall medgivas för s. k. utbildningssparande enligt i motionerna angivna riktlinjer fr. o. m. den 1 januari 1959; samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig författningstext»;

2) de likalydande motionerna I: 254 av herr *Ohlön m. fl.* och II: 322 av herr *Ohlin m. fl.*, vari bl. a. hemställts, att riksdagen måtte besluta medgiva rätt till skattefrihet under i motiveringen till motionerna angivna villkor för belopp som insättes å särskilt sparkonto att gälla fr. o. m. den 1 januari 1959, samt att vederbörande utskott måtte i anslutning till den i motiveringen lämnade sakframställningen utarbeta förslag till den författningstext som erfordras för yrkandet.

Såvitt avser de likalydande motionerna I: 254 och II: 322 har utskottet i detta betänkande upptagit endast det yrkande, som ovan angivits. Övriga i sistnämnda motioner framställda yrkanden behandlas av utskottet i annat sammanhang.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 29 och II: 322.

Frågan om främjande av sparande i skilda former genom lättnader vid beskattningen har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens behandling. Senast hade 1957 års riksdag att ta ställning till olika yrkanden härutinnan. Sålunda föreslogs i Kungl. Maj:ts proposition nr 97 till nämnda års riksdag i syfte att gynna sparandet att det extra avdrag om 100 kronor för ensamstående och 200 kronor för äkta makar gemensamt, som sedan år 1956 medgetts vid beräkning av inkomst av kapital, skulle höjas till 300 kronor för ensamstående och till 600 kronor för äkta makar gemensamt. Vidare yrkades i väckta motioner liknande och andra åtgärder med samma syfte. I de likalydande motionerna I: 216 och II: 258 föreslogs sålunda utredning om införande av visst slag av sparkonto hos bank. Motionärerna förordade bl. a., att envar fysisk skattskyldig, som av sin inkomst på särskilt hos bank upplagt sparkonto insatte för varje kalenderår förslagsvis högst 1 000 à 2 000

kronor eller eventuellt viss del av årsinkomsten, skulle vara befriad från att i sin självdeklaration för det år, varunder insättningen skett, upptaga beloppet till inkomstbeskattning. Även i de likalydande motionerna I: 371 och II: 459 föreslogs premiering av sparande å särskilt sparkonto. Förslaget i sistnämnda motioner överensstämde i huvudsak med yrkandet i de nu föreliggande motionerna I: 254 och II: 322. Vidare väcktes i de likalydande motionerna I: 309 och II: 390 vid 1957 års riksdag förslag om införande av rätt för den som under ett eller flera av åren 1957—1961 insatt medel i bank på särskilt bostadskonto upp till ett sammanlagt belopp av högst 5 000 kronor för ensamstående och 10 000 kronor för gifta att få avdrag härför i deklARATIONEN. Om medlen användes för förvärv av eget hem eller för gäldande av insats i bostadsrättsförening, skulle skattebefrielsen bli definitiv. Den som under året amorterat å skuld på egnahemsfastighet mer än 1,5 procent av fastighetens taxeringsvärde borde vidare få avdrag för det överskjutande beloppet, dock högst 700 kronor. Slutligen yrkades i de likalydande motionerna I: 409 och II: 509 att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag till sådana åtgärder för stimulerande av nysparandet, att sparandet i form av amortering av skuld kunde premieras i samma utsträckning som övrigt sparande.

Bevillningsutskottet behandlade samtliga ovannämnda vid 1957 års riksdag framlagda förslag i ämnet i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 32. Därvid anförde utskottet, att allmän enighet torde råda om det frivilliga enskilda sparandets stora betydelse för samhällsekonomin. Under en följd av år hade också i olika sammanhang ifrågasatts åtgärder för att stimulera till en ökning av detta sparande. Från statsmakternas sida hade även prövats olika möjligheter i detta hänseende, varvid såsom den mest vittsyftande torde få anses det år 1955 beslutade systemet för premiering av det frivilliga sparandet under åren 1955 och 1956. Utskottet delade den av departementschefen i propositionen nr 97 uttalade meningen att, även om premiesparandet i och för sig fått stor anslutning, det dock inte syntes ha medfört ett nysparande av sådan storlek, att anledning förelåg att vidare använda samma system. Fortsatta åtgärder i syfte att uppmuntra nysparandet var emellertid enligt utskottets mening synnerligen önskvärda. Ett ökat enskilt sparande innebär nämligen att den enskilde medborgaren i vidgad utsträckning avstod från löpande konsumtion och att ytterligare utrymme härigenom skapades för tillgodoseende av investeringsbehov i samhället. Enligt utskottets mening var därvid den närmast till hands liggande lösningen att — såsom departementschefen föreslagit — höja det år 1955 införda schablonavdraget under inkomst av kapital. För att den önskvärda effekten i fråga om nysparandet skulle uppnås borde en tämligen kraftig höjning ske. De i propositionen föreslagna beloppen syntes utskottet härvidlag väl avvägda.

Beträffande de i ämnet väckta motionerna anförde utskottet följande.

Utskottet har i det föregående framhållit att utskottet anser en ökning av det enskilda sparandet vara synnerligen angelägen. Även om det av utskottet tillstyrkta propositionsförslaget är ägnat att i hög grad främja det-

la sparande, bör enligt utskottets mening varje ytterligare möjlighet därtill noggrant prövas. Särskilt motionsförslagen om skatteuppskov för belopp som insätts på sparkonto anser utskottet värda att uppmärksammas. Med det antydda systemet är nämligen förbunden en premiering på det sättet, att den skattskyldige så länge medlen inestår på sparkontot tillgodogör sig ränta på det mot insättningen svarande skattebeloppet — en premieringsfaktor som synes utskottet vara av betydelse ur olika synpunkter. Sparkontosystemet synes även kunna inrymma möjligheter till en särskild stimulans åt det långsiktiga sparandet. Såsom en fördel med det skisserade systemet ser utskottet också att detsamma kan användas i resultatutjämnande syfte. Utan mer ingående undersökningar är det emellertid svårt att bedöma hur stora kostnader för statsverket, som ett sparkontosystem kan väntas medföra, och om de ur allmän synpunkt önskvärda verkningarna därav kan uppväga de med systemet förenade kostnaderna. Vidare torde ett system med skattepremiering för insättning på sparkonto aktualisera svårlösta tekniska problem, t. ex. om avdrag skall medges redan då källskatt uttas och i så fall vilket förfaringsätt som är lämpligast. Även i andra hänseenden torde närmare överväganden erfordras. Utskottet kan därför inte för närvarande förorda lagstiftning i ämnet men är däremot berett tillstyrka att en utredning kommer till stånd. Utredningens uppgift bör vara att allsidigt och förutsättningslöst söka utröna huruvida det är lämpligt och möjligt att skattevägen stimulera nysparande och vilka former som därvid bör komma i fråga. Utredningen bör alltså inte omfatta endast skattepremiering av sparkontoinsättningar utan även behandla frågan om stimulans av olika former av målsparande, t. ex. bostadssparandet. I första hand bör utredas om sparande i nu angivna former kan gynnas genom skattelättnad på ett eller annat sätt. Frågan om premiering av amorteringssparandet, vilket i och för sig självfallet är av största betydelse, anser utskottet vara av alltför intrikat natur för att böra tas upp till prövning i detta sammanhang. Nämnas bör att frågan om avdragsrätt för amortering av studieskulder redan är föremål för utredning av skattelagssakkunniga.

Med det anförda anser sig utskottet ha besvarat de föreliggande motionsyrkandena rörande skattelättnad för sparkontoinsättningar samt för bostads- och amorteringssparande. I den del yrkandena inte blivit tillgodosedda genom vad utskottet anfört avstyrkes desamma av utskottet.

Riksdagens skrivelse med hemställan om utredning är ännu föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Av innehållet i *de förevarande motionerna* må här återges följande.

I de likalydande *motionerna* I: 254 och II: 322 framhålles att skattepolitiken samt den ekonomiska politiken i nuläget med särskild tyngd bör eftersträva åtgärder, som är ägnade att öka sparandet och underlätta kapitalförsörjningen. Ett viktigt led i en sådan i verklig mening produktions- och framstegsfrämjande politik skulle utgöras av att möjligheter öppnades till begränsad skattefrihet upp till visst maximibelopp för medel som insattes på särskilda sparkonton. Då ingenting — trots riksdagens hemställan om utredning — åtgjorts i saken och med hänsyn till att läget kräver omedelbara åtgärder i denna riktning, anser motionärerna sig böra föra fram frågan på nytt inför riksdagen och framlägga ett förslag i ämnet, som möjliggör att ett sparkontosystem för begränsad skattefrihet skulle kunna träda i funktion fr. o. m. år 1959.

Förslaget innebär följande. Skattskyldig, som erlägger preliminär A-skatt, medges avdrag från det lönebelopp, varpå skatten uträknas, med det sparbelopp, som arbetsgivaren överför genom postgiro eller på annat sätt till hans sparkonto. Insättning på sparkonto kan göras jämväl av skattskyldig själv. Denna möjlighet kan utnyttjas av skattskyldiga med preliminär A-skatt, som icke låter arbetsgivaren göra insättning på sparkonto, samt av skattskyldig, som har att erlägga preliminär B-skatt. För samtliga skall gälla, att det sparade beloppet skall angivas i deklARATIONEN och styrkas med bankintyg. För att nå jämväl den inkomstutjämnande effekten i skattehänseende skall skattelättnaden kvarstå, så länge medlen inestår på sparkontot. Vid uttag från sparkontot skall det uttagna beloppet återföras till beskattning, varvid banken skall göra källskatteavdrag med 25 procent. För att beloppet icke skall undgå beskattning skall banken sedan årligen lämna taxeringsmyndighet besked om gjorda uttag. En definitiv skattelättnad skall endast komma den till godo, som sparar på längre sikt. Skattskyldig, som bibehållit medel på sparkontot i tre år, skall vid uttaget vara berättigad att till beskattning uppge endast 70 procent av belopp, som stått inne under treårsperioden. Står medlen inne på sparkontot minst sex år, skall den skattskyldige vid uttag endast till beskattning uppge 35 procent av det uttagna beloppet. Vid uttag från sparkonto, på vilket insättningar skett under en följd av år, skall så anses som om det först insatta beloppet först uttages. Storleken av de belopp som årligen kan insättas på sparkonto begränsas till 3 000 kronor. Maximigräns för sparkontot skall vara 30 000 kronor. Maximeringen av insättningsbeloppet till högst 3 000 kronor per år skall icke gälla i sådana fall, där den skattskyldige har åtnjutit s. k. ackumulerad inkomst, ej heller skall angivna begränsning tillämpas då en person haft exceptionellt hög inkomst hänförlig till ett beskattningsår. Vid dödsfall skall dödsboet skatta för medlen på sparkontot, såvida icke dödsbodelägarna överför medlen på egna sparkonton, varvid dödsbodelägarna icke är berättigade till annan skattelättnad än den som följer av att medlen sparas 3 resp. 6 år.

I de likalydande motionerna I : 24 och II : 29 föreslås avdrag vid beskattningen för belopp som sparas i och för utbildning. Motionärerna anser ett sådant sparande så betydelsefullt, att man i avvaktan på resultatet av en utredning av frågan om stimulans av olika former av målsparande mycket väl borde kunna pröva att införa ett »utbildningssparande». Detta får dessutom inte bara en sparfrämjande effekt utan även en social verkan som stöd åt barnfamiljerna. Utbildningssparandet borde kunna utformas så, att varje familjeförsörjare finge rättighet att på ett för varje barn speciellt utbildningskonto i sparinrättning insätta ett belopp av högst 400 kronor årligen. För de på så sätt insatta beloppen skulle vederbörande familjeförsörjare få göra avdrag i sin självdeklaration. Medlen skulle givetvis förräntas till gällande sparbanksränta. Insättningar borde få ske från och med barnets födelseår till och med det år barnet fyllt 16 år. Skattefriheten för de sparade medlen bör upphöra om och till den del dessa lyftes innan barnet fyllt 16 år. Huruvida de till någon del skall beskattas, när de efter nämnda tidpunkt ut-

tages från utbildningskontot, kan diskuteras. För att göra denna sparform tillräckligt lockande torde det dock vara nödvändigt att från början garantera definitiv skattefrihet för hela eller i varje fall en relativt betydande del av det på utbildningskontot samlade beloppet, t. ex. 50 procent. För den händelse beloppet finge inestå ytterligare exempelvis 10 år utöver förmånstagarens 16-årsdag och därefter användes för byggandet av eget hem, startande av egen rörelse eller dylikt, borde fullständig skattefrihet få åtnjutas.

Utskottet

I de föreliggande motionerna har framställts yrkanden om vissa åtgärder i syfte att uppmuntra det frivilliga sparandet genom lättnader vid beskattningen i form av avdrag vid taxeringen för medel som insättes på bankkonto. Sålunda har i motionerna I: 254 och II: 322 yrkats omedelbar lagstiftning av innebörd att avdrag vid inkomsttaxering skall medges för be-
köpp, som under beskattningsåret insatts på särskilt sparkonto i bank. Ett villkor borde dock vara att den skattskyldige ökat sina banktillgodohavanden under året med minst motsvarande belopp. Så länge medlen inestår på kontot skall inte någon beskattning ske, men vid uttag från kontot skall det uttagna beloppet återföras till beskattning. Definitiv skattelättnad borde enligt motionärernas mening kunna komma i fråga för den som sparar på längre sikt. En viss maximering föreslås beträffande det belopp som årligen kan insättas på sparkontot. I motionerna I: 24 och II: 29 återigen föreslås att skattskyldig skall åtnjuta uppskov med taxeringen till kommunal och statlig inkomstskatt för medel, som under vissa år insatts å särskilt »utbildningskonto» i bank eller annan penninginrättning, till belopp av 400 kronor per år för varje den skattskyldiges barn under 16 år. Full skattebefrielse eller befrielse med halva skattebeloppet borde få åtnjutas om medlen användes till utbildning. Om medlen inestår ytterligare tio år sedan barnet uppnått 16 års ålder borde skattebefrielsen bli definitiv i den mån medlen tas i anspråk för förvärv av eget hem, startande av egen rörelse eller dylikt.

När 1957 års bevillningsutskott behandlade motionsyrkanden av liknande innebörd som de förevarande, uttalade utskottet sin fulla anslutning till syftet med motionerna, då även enligt utskottets uppfattning en ökning av det enskilda sparandet var synnerligen eftersträfvansvärd. Särskilt motionsförslagen om skatteuppskov för belopp som insätts på sparkonto ansåg utskottet värda att uppmärksammas, då detta system syntes kunna inrymma möjligheter till en särskild stimulans åt det långsiktiga sparandet. Utan mer ingående undersökningar var det emellertid enligt utskottets mening svårt att bedöma hur stora kostnader för statsverket, som ett sparkontosystem kunde väntas medföra, och om de ur allmän synpunkt önskvärda verkningarna därav kunde uppväga de med systemet förenade kostnaderna. Vidare torde ett system med skattepremiering för insättning på sparkonto

aktualisera svårlösta tekniska problem, t. ex. om avdrag skulle medges redan i samband med källskatteavdragen och i så fall vilket förfaringssätt som var lämpligast. Även i andra hänseenden torde närmare överväganden erfordras. Utskottet kunde därför inte förorda lagstiftning i ämnet men var däremot berett tillstyrka att en utredning kom till stånd. Utredningens uppgift borde vara att allsidigt och förutsättningslöst söka utröna huruvida det var lämpligt och möjligt att skattevägen stimulera nysparande och vilka former som därvid borde komma i fråga. Utredningen borde alltså inte omfatta endast skattepremiering av sparkontoinsättningar utan även behandla frågan om stimulans av olika former av målsparande, t. ex. bostadssparandet. I första hand borde utredas om sparande i nu angivna former kunde gynnas genom skattelättnad på ett eller annat sätt.

Utskottet kan för sin del helt ansluta sig till vad 1957 års bevillningsutskott uttalat rörande angelägenheten av en ökning av det enskilda sparandet. De åtgärder som på senare tid vidtagits från statsmakternas sida för att främja sparandet, t. ex. genom höjning av det skattefria avdraget från inkomst av kapital och intensifierade aktioner för att stimulera ungdomens lönsparande, torde också kunna förväntas ge ett visst resultat. Emellertid bör även andra åtgärder övervägas, varvid en premiering av nysparandet via beskattningen kommer i blickpunkten. Som redan nämnts har riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställt om en allsidig och förutsättningslös utredning av detta spörsmål. Enligt vad som framgår av 1957 års bevillningsutskotts uttalande skulle såväl det i motionerna I: 254 och II: 322 förordade systemet med avdragsrätt för insättning å sparkonto som det mer begränsade alternativ, som föreslagits i motionerna I: 24 och II: 29, utgöra sådana former av sparande, som borde omfattas av utredningen. Utskottet, som förutsätter att en dylik allsidig och förutsättningslös utredning kommer till stånd inom den närmaste tiden, anser sig inte kunna förorda omedelbar lagstiftning i ämnet enligt något av de alternativ, som skisserats i motionerna. Utskottet avstyrker således de föreliggande motionsyrkandena.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att

1) de likalydande motionerna I: 24 av herrar Arrhén och Ebbe Ohlsson samt II: 29 av herr Bengtsson i Göteborg m. fl. samt

2) de likalydande motionerna I: 254 av herr Ohlon m. fl. och II: 322 av herr Ohlin m. fl., i vad desamma behandlas i detta betänkande,

måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan anförts, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 4 mars 1958

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Hagberg, Eriksson, Spetz, fröken Ranmark*, herrar Söderquist, Bengtson, Oscar Carlsson, Wörnberg* och Alvar Andersson*; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Nilsson i Svalöv, Kärrlander, Vigelsbo, Christenson i Malmö, Asp*, Andersson i Essvik*, fru Holmqvist, herrar Stenberg* och Rydén*.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Spetz, Söderquist* och *Christenson* i Malmö.